

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ваньковича Данила Володимировича

на тему: “Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні”, представлену до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дисертації. Фінансовий аспект функціонування держави є одним з визначальних, основоположних напрямів її діяльності. Виникнення фінансових диспропорцій та наростання на цій основі соціальних протиріч в українському суспільстві складає серйозну загрозу його існуванню як соціальної системи. Такий стан речей зумовлений не лише системною економіко-політичною кризою, що супроводжує сучасні процеси суспільної трансформації в Україні, але й іншими чинниками, серед яких найбільш суттєвими є серйозні прорахунки в державному управлінні, в структурі якого чільне місце посідають процеси формування і реалізації фінансової політики. Проблеми, пов’язані з фінансовою політикою як системою державних заходів, спрямованих на мобілізацію, розподіл і використання фінансових ресурсів, постійно обговорюються в наукових колах. Водночас, діалектика суспільних процесів, нелінійний характер багатьох взаємозв’язків, глобальні тенденції розвитку світових соціально-економічних процесів зумовлюють об’єктивну потребу продовження наукового пошуку щодо теоретико-методологічного та практичного обґрунтування позитивної динаміки фінансового забезпечення для реалізації успішних економічних і соціальних зрушень. З огляду на вищезазначене, обрана тема дисертаційної роботи Д.В. Ваньковича та її мета, визначена як поглиблення існуючих і розроблення нових теоретико-методологічних засад фінансової політики та обґрунтування рекомендацій щодо підвищення результативності механізму її реалізації в Україні з урахуванням загальноцивілізаційних тенденцій і національних особливостей (с. 5), є важливою і актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Ваньковича Д.В. мають достатньо високий

Загальна канцелярія
ЛНУ імені Івана Франка
Вхідний № 355
10, 04 2015р.

ступінь обґрунтованості та достовірності, оскільки вони базуються на опрацюванні значного масиву наукових розробок вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань фінансових відносин, а також є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. У процесі дослідження застосовано сукупність загальноновизнаних методів наукового пізнання – системного, аналізу і синтезу, конкретизації та абстрагування, економіко-математичного моделювання, статистичного, графічного тощо. Такий диверсифікований інструментарій дослідження дозволив автору вирішити поставлені завдання і сформулювати обґрунтовані висновки.

Інформаційну базу дослідження склали аналітичні матеріали НБУ, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики України, Державної служби статистики України, Рахункової палати України, Державної казначейської служби України, інших органів державної влади та управління, міжнародних фінансових організацій, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних фахівців.

Достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських конференціях; публікаціями у наукових фахових виданнях; впровадженням окремих результатів у практику. Зокрема, в діяльність: Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства соціальної політики, Урядового уповноваженого з питань співробітництва з Російською Федерацією, державами учасницями Співдружності незалежних держав, Євразійського економічного співтовариства та іншими регіональними об'єднаннями, Головного фінансового управління Львівської обласної державної адміністрації, Головного управління економіки та промислової політики Львівської обласної державної адміністрації, Територіального управління Рахункової Палати по Львівській, Волинській, Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях, Міністерства фінансів України, а також у навчальний процес Львівського

національного університету імені Івана Франка та Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки цього університету.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Зміст дисертаційного дослідження свідчить про його комплексний характер і наявність в ньому наукових результатів, висновків і пропозицій, які в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, сутність якої полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення результативності функціонування механізму реалізації фінансової політики з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки та суспільства в цілому (с. 357).

Серед наукових результатів проведеного в дисертаційній роботі дослідження найбільш суттєвим, на мою думку, є розробка теоретичної бази та методологічних підходів до визначення сутнісно-функціональної характеристики фінансової політики, а також обґрунтування її складових та функціонального призначення. На відміну від домінуючих у фінансовій науці підходів до трактування фінансової політики, автор поглиблює її розуміння як діяльності, що межує зі творчістю та пропонує її тлумачити як реакцію її організаторів на нелінійні процеси у відкритій соціально-економічній системі, що вирішує проблему стабілізації структурних зсувів, компенсації, нейтралізації “шкідливих” (з погляду системної стійкості) коливань, створення додаткових гарантій збереження темпів зростання, повного виконання державних цільових програм соціально-економічного розвитку (с. 29-30). Запропоновано новий теоретико-методологічний підхід до структуризації фінансової політики, що ґрунтується на генетичному підході до побудови терміносистеми дослідження, розгляді фінансового механізму як множини інструментів реалізації фінансової політики, а також обґрунтовані сучасні функції фінансової політики (с. 15-28). Ці авторські

позиції стали важливим методологічним ключем для висвітлення нових граней фінансової політики та механізму її реалізації.

Проведене дослідження дозволило автору обґрунтувати висновок про те, що теоретичним підґрунтям формування та реалізації фінансової політики є фінансові концепції (концепції державних фінансів), як невід'ємні частини певних економічних теорій. У такому контексті вагомим науковим результатом є визначення (на базі когнітивної концепції трансцендентального реалізму) місця фінансової політики в системі економічної науки як методології, що пов'язує в єдине ціле фінансову теорію, фінансову феноменологію, фінансову статистику та економетрику (с. 30-38). Науковий інтерес становить і обґрунтування конфліктної сутності фінансових відносин на базі теорії конфліктології. (с. 40-45).

У підсумку, це дозволило дисертанту реалізувати комплексний підхід до аналізу предмета дослідження, охопивши таким чином ті проблемні питання, які за існуючих підходів не знаходять належного висвітлення у наукових працях та вирішення в практиці державного управління.

Заслуговує на увагу побудована автором в процесі дослідження методологічних засад реалізації фінансової політики (с. 65-80) піраміда фінансових потреб держави (с. 91-95), що пояснює домінування фіскальної спрямованості фінансової політики в Україні. Визначаючи структурні компоненти фінансової політики як системи фінансової діяльності, автор розкриває сутність фінансової безпеки держави в середовищі реалізації фінансової політики та акцентує увагу на вирішенні проблеми суб'єктивізму в її оцінці(с. 96-100).

Аналізуючи механізм реалізації фінансової політики в умовах сучасних соціально-економічних викликів, до наукових здобутків автора можна віднести науково-методичні рекомендації з дослідження механізму реалізації фінансової політики та діагностики його результативності (с. 132-147). В роботі механізм фінансового забезпечення розглядається та діагностується в контексті бюджетної політики, а фінансове регулювання - податкової політики. З метою аналізу регуляторного потенціалу податкової політики автор використовує інструментарій диференціального числення, що дало змогу запропонувати науково-методичний

підхід до визначення максимуму функції, що описує залежність між податковим навантаженням та темпами економічного зростання і визначити необхідність та напрями корегування ефективних податкових ставок в Україні (с. 150-155). Вагомим науковим результатом, в контексті підвищення ефективності бюджетної політики є розроблений та апробований автором науково-методичний підхід до визначення межі державного перерозподілу, який здійснюється шляхом моделювання динамічних процесів з ефектом насичення (с. 170-175). Особливої наукової уваги заслуговує проведена автором оцінка компліментарності бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики як інструментів макроекономічного регулювання конкурентоспроможності національної економіки України (с. 180-198).

Звертає увагу і та обставина, що шукаючи відповідь на питання результативності фінансової політики в Україні, автор досліджує її ефективність відповідно до окремих етапів розвитку фінансової системи України. Це дало змогу виявити ключові проблеми реалізації та з'ясувати домінуючі вітчизняної фінансової політики на сучасному етапі постіндустріальних трансформацій.

Використання апарату кореляційно-регресійного моделювання здійснено для проведення аналізу взаємозв'язку видатків зведеного бюджету та зміни загальної факторної продуктивності, зростання якої розглядається як передумова економічного та соціального успіху будь-якої країни (с. 256-266). Поряд з цим в дослідженні оновлено інструментарій оцінки результативності фінансової політики шляхом використання процедури верифікації фінансових планів. Це стало основою обґрунтування необхідності активізації суб'єкта реалізації фінансової політики з метою досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку (с. 267-275).

У руслі сучасних євроінтеграційних прагнень України та з практичної точки зору інтерес проведеного дослідження полягає у визначенні можливостей удосконалення механізму реалізації фінансової політики та розкритті інноваційних імперативів фінансової політики України в умовах євроінтеграції. Досить переконливими виглядають аргументи тому, що основними імперативами соціально-економічного розвитку України на початку XXI століття, поряд з

достатніми обсягами фінансових ресурсів та інноваціями, є соціальна спрямованість економіки із забезпеченням соціального партнерства, справедливий розподіл матеріальних благ, покращення якості життя населення. У такому контексті пріоритетними напрямками визначено: створення єдиної нормативної бази заходів соціальної підтримки; розроблення та реалізація відповідних концептуальних підходів та порядку соціальних виплат на основі добровільності, персоніфікації, запровадження жорсткого фінансового контролю соціальних виплат (с. 290-316). Цікавим є висновок автора про те, що в умовах платіжної кризи та великого розміру дебіторської заборгованості, амортизаційна політика не може розглядатися в ролі інструменту фінансового регулювання. Доцільно також відзначити проведений автором аналіз цільової орієнтації регіональної інвестиційної політики держави, а також обґрунтування необхідності забезпечення прозорості державних фінансів з метою підвищення результативності фінансової політики в Україні (с. 318-330).

В цілому наукова новизна виконаного дослідження має теоретико-методологічний, аналітичний та практичний вимір. До найбільш науково вагомих результатів дослідження можна віднести розробку комплексу теоретичних і науково-методологічних положень щодо сутності, функціонального призначення та реалізації фінансової політики; конкретні пропозиції рекомендаційно-прикладного характеру стосовно науково-методичних підходів до діагностики механізму реалізації фінансової політики, перерозподілу ВВП, забезпечення соціалізації фінансової політики, оцінки причинно-наслідкових зв'язків між окремими складовими фінансової політики та динамікою соціально-економічного розвитку України.

Повнота викладу наукових основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 51 науковій праці, з них: одноосібна монографія, участь у 2-х колективних монографіях; 27 статей у наукових фахових виданнях України, в тому числі 4 статті у наукометричних виданнях; 1 колективному навчальному

посібнику і 1 колективному підручнику (з грифами МОН України); 19 – в інших наукових виданнях.

Зміст автореферату у повній мірі розкриває основні положення дисертаційної роботи, а також отримані автором нові наукові результати, висновки та рекомендації і є ідентичним основним положенням дисертації. Матеріали дисертації і автореферату викладено науковим стилем, логічно і послідовно.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи роботу в цілому позитивно, разом з тим необхідно звернути увагу на деякі положення дисертаційної роботи, які, на мій погляд, мають дискусійний характер чи потребують подальшого обґрунтування.

1. Звертає увагу певна неузгодженість при визначені автором мети дослідження (с. 5), де увага акцентується на врахуванні загальноцивілізаційних тенденцій та національних особливостей та при формулюванні наукової проблеми у висновках виконаного дослідження (с. 356), де мова вже йде про забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки та суспільства в цілому. Одна з причин такої неузгодженості, на наш погляд, міститься у відсутності в роботі розкриття перспектив імплементації зарубіжного досвіду реалізації фінансової політики у вітчизняну практику. Це сприяло б комплексності досягнення поставленої мети;

2. Дисертантом визначено предметом дослідження фінансову політику держави, при цьому у роботі розкрито бюджетну і податкову політики як її складові. Разом з тим, поза увагою автора залишилася грошово-кредитна політика; в роботі вона розглядається лише в контексті взаємозв'язку і координації із бюджетною і податковою політикою (с. 175-193). Крім того, здійснюючи аналіз функціональності механізму реалізації фінансової політики в Україні (с. 130-195), його результати були б значно достовірнішими та більш обґрунтованими за умов їх підкріплення ширшим переліком статистичних показників стану бюджетно-податкової сфери. В результаті, на нашу думку,

можливості комплексного підходу до оцінки ефективності фінансової політики залишаються не використаними в повній мірі.

3. У першому розділі обґрунтовано теоретичні положення щодо формування і реалізації фінансової політики та побудови пов'язаної із нею „терміносистеми” (с.15-35). Віддаючи належне проведеному в роботі аналізу теоретико-методологічних концепцій щодо еволюції фінансових відносин та явищ, разом з тим, на нашу думку, при формулюванні авторської позиції щодо понятійно-категоріального апарату та відображення взаємозв'язків між окремими поняттями і категоріями (рис. 1.1., с. 21) автором неправомірно випускаються існуючі важливі зв'язки між фінансовою політикою та фінансовою безпекою, а також оцінка теоретичних надбань, що стосуються такого взаємозв'язку.

4. При формулюванні пунктів наукової новизни, на нашу думку, дещо необґрунтовано акцентована увага на певних здобутках автора та одночасно спостерігається певна недооцінка інших вагомих результатів. Так, викликає сумніви обґрунтованість винесення в рубрику „вперше” як складових реалізації фінансової політики – фінансового забезпечення і фінансового регулювання, оскільки такі підходи вже мали місце у фінансовій науці, зокрема у дисертаційних дослідженнях Зимовця В.В., Львовичкіна С.В. та ін. Водночас безсумнівний здобуток автора щодо трактування змісту поняття „фінансова політика” як творчої діяльності, а саме реагування її організаторів на нелінійні процеси у відкритій соціально-економічній системі необґрунтовано віднесений до рубрики „удосконалено”, хоча, на наш погляд, може бути оціненим як прирощення наукового знання.

5. Потребують додаткового обґрунтування деякі підходи автора щодо досягнення поставленої мети. Так, викликає сумніви як логіка побудови та ієрархія потреб у представленій автором піраміді фінансових потреб держави (с. 90-98), що подано як пункт наукової новизни у рубриці „одержали подальший розвиток”, так і загалом доцільність її застосування по відношенню до фінансової політики держави. Наведений перелік потреб держави та їх послідовність суперечливі і не можуть стати необхідними аргументами при обґрунтуванні

причин „фіскалізму” фінансової політики в Україні, вже за тих причин, що ці потреби не відображають вітчизняну специфіку, а стосуються й інших країн.

Однак, висловлені зауваження є лише додатковим свідченням складності й багатоаспектності проблем, піднятих у дисертаційній роботі, і суттєво не змінюють її загальну високу оцінку.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Д.В.Ваньковича є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, результатом якого є нові науково обґрунтовані положення, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему - обґрунтування теоретико-методологічних підходів і розробка практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення результативності функціонування механізму реалізації фінансової політики з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки та суспільства в цілому.

За змістом та оформленням дисертаційна робота „Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні” відповідає пп. 9, 10, 12, 13, 14 ”Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, що висуваються до докторських дисертацій, а її автор Ванькович Данило Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових ринків
Національного університету ДПС України

С.В.Онишко

